

16.04.2012

Stj/1

§ 371 V Palvelusetelikokeilun jatkaminen

Pöydälle 16.04.2012

HEL 2011-009993 T 05 00 00

Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle.

Esittelijä

apulaiskaupunginjohtaja
Laura Räty

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Terveyslautakunnan päätös 14.2.2012
- 2 Terveyslautakunnan väliraportti palvelusetelikokeilusta
- 3 Sosiaalilautakunnan väliraportti palvelusetelikokeilusta
- 4 Sosiaalilautakunnan väliraportin liite, kirjallisuuskatsaus

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättäneen esittää kaupunginvaltuustolle, että kaupunginvaltuusto päättäisi seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto päättäneen merkitä terveyslautakunnan ja sosiaalilautakunnan palvelusetelikokeilun väliraportit tiedoksi.

Samalla kaupunginvaltuusto päättäneen oikeuttaa terveyslautakunnan ja sosiaalilautakunnan 1.7.2012 - 31.12.2012 jatkamaan 25.8.2010 §183 päätettyjä palvelusetelikokeiluja.

Tiivistelmä

Kaupunginvaltuusto päätti 25.8.2010 § 183 palvelusetelikokeilusta seuraavasti:

1 oikeuttaa terveyslautakunnan toteuttamaan 30.6.2012 mennessä seuraavat palvelusetelikokeilut ja päättämään pilotoinnissa tarvittavista toimenpiteistä:

- ne suun terveydenhuollon palvelut, jotka on tällä hetkellä hoidettu maksusitoumuksin

- kaupunginsairaalan endoskopiatoiminta (= täyhystystutkimukset)

- psykiatrian psykoterapiat (yksilö-, perhe-, taide- ja ryhmäterapiat)

2 oikeuttaa sosiaalilautakunnan toteuttamaan 30.6.2012 mennessä seuraavat palvelusetelikokeilut ja päättämään pilotoinnissa tarvittavista toimenpiteistä:

- lapsiperheiden kotipalvelu

- vammaisten henkilökohtainen apu

- sosiaalihuoltolain mukainen palveluasuminen alle 65-vuotiaille vammaisille henkilöille

- vammaispalvelulain mukainen palveluasuminen

- lasten kerhotoiminta (lasten päivähoito)

- henkilökohtainen budjetointi (vanhusten palvelut)

- vanhusten päivätoiminta

- omaishoitajien lomitukset

3 oikeuttaa kaupunginhallituksen osoittamaan vuonna 2010 käyttövaroihin varatusta 1,0 miljoonan euron määrärahasta tarvittavan rahoituksen palvelusetelikokeiluja varten.

Lisäksi kaupunginvaltuusto hyväksyi seuraavat toivomusponnet:

1 Kaupunginvaltuusto edellyttää, että täytäntöönpanossa kiinnitetään erityistä huomiota palvelusetelikokeilusta tiedottamiseen, jotta käyttäjät ja potentiaaliset käyttäjät tuntevat palvelujen sisällön ja ehdot. (Sirpa Puhakka)

2 Kaupunginvaltuusto edellyttää, että palvelusetelikokeilu ei saa lisätä palvelujen tuloperusteista eriytymistä. (Tuomas Rantanen)

Kaupunginhallitus päätti 30.8.2010 § 945 valtuuston päätöksen täytäntöönpanosta seuraavasti:

1 kehottaa terveys- ja sosiaalilautakuntia noudattamaan palvelusetelikokeilujen päätöksenteon järjestämisessä sekä rekisterin- ja luettelonpidossa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä annettua lakia (24.7.2009/569),

2 kehottaa terveys- ja sosiaalilautakuntia pikaisesti tekemään yhteisesti valmistellut esitykset kaupunginhallituksen käyttövaroihin vuonna 2010 varatun palvelusetelikokeilumäärärahan käytöstä,

3 kehottaa terveys- ja sosiaalilautakuntia huolehtimaan palvelusetelikokeilujen seurannasta ja arvioinnista sekä antamaan

kaupunginhallitukselle väliraporttinsa ja, mikäli kokemukset puoltavat palvelusetelien käyttöä, tekemään samalla tarvittavat esityksensä palvelusetelijärjestelmän mahdollisesta vakiinnuttamisesta johtosääntömuutoksineen 31.1.2012 mennessä,

4 kehottaa terveystieteiden tutkimuskeskusta ja sosiaalivirastoa valmistelemaan palvelusetelikokeilut yhteistyössä ja valmistelussa hyödyntämään Suomen itsenäisyyden juhlarahaston (Sitra) kuntaohjelman palvelusetelihankkeen kanssa tehtävää yhteistyötä sekä Sitran kokoamia valtakunnallisia tietoja soveltuvin osin,

5 kehottaa terveystieteiden tutkimuskeskusta ja sosiaalivirastoa ottamaan huomioon palvelusetelikokeilujen valmistelussa pääkaupunkiseudun muiden kuntien toteuttamat ja vireillä olevat palvelusetelihankkeet sekä tekemään pääkaupunkiseudulla yhteistyötä erityisesti tietojärjestelmätarkistusten kehittämisessä sekä

6 kehottaa terveystieteiden tutkimuskeskusta ja sosiaalivirastoa kiinnittämään erityistä huomiota palvelusetelikokeilusta tiedottamiseen, jotta käyttäjät ja potentiaaliset käyttäjät tuntevat palvelujen sisällön ja ehdot.

Sosiaalilautakunta ja terveystieteiden tutkimuskeskus ovat antaneet väliraporttinsa palvelusetelikokeilusta ja lisäksi esittäneet palvelusetelikokeilun jatkamista 1.7. - 31.12.2012 sekä johtosääntötasoisesti palvelusetelin vakinaistamista yhdeksi palvelujen järjestämistavaksi 1.1.2013 lukien.

Esittelijä

Palvelusetelikokeilun väliraportit

Sosiaalilautakunta toteaa (7.2.2012) mm., että asiakkaan valinnanvapauden lisääminen palvelusetelin käyttöä laajentamalla on sosiaaliviraston palvelustrategian mukaista. Eniten palvelusetelin käyttäjiä on tähän saakka ollut lapsiperheiden kotipalvelussa ja vammaisten henkilökohtaisessa avussa. Näihin palveluihin on myös löytynyt palveluntuottajia. Sosiaalihuoltolain ja vammaispalvelulain mukaisessa palveluasumisessa palvelusetelin käyttö on rajoittunut lähinnä yksittäisten asiakkaiden erikoistilanteisiin. Lasten kerhotoiminnan, vanhusten päivätoiminnan ja omaishoitajien lomituksen palvelusetelipilotit ovat osoittautuneet asiakasmäärien ja käyttöalueiden osalta kehitystyötä vaativiksi. Henkilökohtaisen budjetoinnin palvelusetelikokeilu toteutetaan osana vanhusten palvelujen vastualueen Lauttasaari-hanketta vuoden 2012 aikana. Palvelusetelin arvon määrittelystä saatuina kokemuksina lautakunta toteaa, että määrittely vaikuttaa sekä asiakkaiden että palveluntuottajien toimintaan. Palvelusetelin arvolla voidaan vaikuttaa tuottajien halukkuuteen tarjota palveluja palveluseteliasiakkaille, kilpailun asteeseen yksityisellä sektorilla ja myös asiakkaiden

omavastuusuuden oikeudenmukaiseen jakautumiseen eri tuloluokissa.

Terveyslautakunta (14.2.2012) on todennut mm., että palvelusetelikokeilut ovat käynnistyneet hyvin ja terveyskeskus on onnistunut kokeilun kohdentamisessa. Kaupunginsairaalassa on ollut 1.1.2011 alkaen käynnissä palvelusetelipilotti paksunsuolen endoskopiatoiminnassa. Psykiatriassa on ollut käynnissä pilotti 15.1.2011 alkaen lääkinnällisen kuntoutuksen psykoterapiatoiminnassa (yksilö-, perhe-, taide- ja ryhmäterapiat). Suun terveydenhuollossa on ollut 15.2.2011 alkaen palvelusetelipilotti maksusitoumuksin hoidetussa toiminnassa. Palveluntuottajia on ilmoittautunut runsaasti, vaikka ensimmäistä ilmoittautumista on pidetty työläänä ja byrokraattisena. Palvelusetelinkäyttäjää on ollut noin 8 000. Palveluseteli sopii palvelun tuottamistavaksi erityisesti silloin, kun omassa toiminnassa on jonoja ja on tarve nopeasti lisätä kapasiteettia.

Sosiaalilautakunnan lausunto sisältyy päätöshistoriaan. Terveyslautakunnan lausunto, josta ilmenee lautakunnassa toimitettu äänestys ja jätetty eriävä mielipide, sekä lautakuntien raportit ovat kokonaisuudessaan esityslistan liitteinä.

Palvelusetelikokeilun jatkaminen

Sekä sosiaali- että terveyslautakunta esittävät kaupunginvaltuuston 25.8.2010 § 183 päättämän palvelusetelikokeilun jatkamista 1.7. - 31.12.2012. Lisäksi lautakunnat esittävät palveluseteliin liittyvän päätöksenteon ottamista parhaillaan valmisteltavina oleviin sosiaali- ja terveystoimen sekä päivähoiton uusiin johtosäätöihin, siten että palveluseteli vakinaistetaan yhdeksi palvelujen järjestämistavaksi 1.1.2013 alkaen.

Molemmat lautakunnat toteavat, että onnistuakseen palvelusetelien käyttö edellyttää selkeää tiedottamista potilaille ja asiakkaille, palveluntuottajille ja omalle henkilökunnalle. Joustava ja sujuva palvelusetelin käyttö edellyttää lisäksi sähköistä tietojärjestelmäkokonaisuutta helpottamaan hallinnollista työtä. Sekä sosiaalivirasto että terveyskeskus ovat osallistuneet yhteistyössä Espoon, Vantaan, Tampereen, Turun, Oulun ja Kouvolan kanssa tietojärjestelmäratkaisun määrittelytyöhön. Tämän työn jatkon osalta päätökset on tarkoitus tehdä myöhemmin.

Lautakuntien antamien palvelusetelikokeilun väliraporttien perusteella kaupunginhallitus katsoo, että palvelusetelikokeilut ovat olleet toteuttamiskelpoisia ja lisänneet palvelusetelilain tarkoituksen mukaisesti asiakkaan ja potilaan valinnan mahdollisuuksia ja siten parantaneet palvelujen saatavuutta. Väliraportoinnin perusteella palvelusetelijärjestelmän toimivuutta ja sujuvuutta on tarpeen vielä

kehittää. Tarpeellista lisätietoa ja tukea kehittämistyöhön on saatavissa, kun terveystieteiden tutkimuskeskuksessa valmistuu ulkoisena arviointina tehtävä selvitys hammashoitoketjujen toimivuudesta. Palvelusetelilain tavoitteena on lisätä asiakkaan valinnan mahdollisuuksia, parantaa palvelujen saatavuutta, monipuolistaa palvelutuotantoa sekä edistää kuntien, elinkeinotoimen ja yksityisten palveluntuottajien yhteistyötä. Palvelusetelien käytön kustannusvaikutuksia on selvitetty lautakuntien antamissa raporteissa, mutta yksiselitteisten johtopäätösten tekeminen kaikista toistaiseksi suhteellisen lyhyen ajan käynnissä olleista kokeiluista ei ole ollut mahdollista. Toiminnan kehittämisen ja palvelujen saumattoman jatkumisen vuoksi kaupunginhallitus katsoo, että palvelusetelikokeilua on syytä jatkaa vuoden 2012 loppuun saakka. Toiminnan vakinaistaminen on mahdollista valmistella ja tuoda päätettäväksi johtosääntötasoisesti sosiaali- ja terveystoimen uudistuksen yhteydessä.

Terveyslautakunta on tehnyt esitykset myös palvelusetelin käyttöön liittyvän tiedottamisen lisäämisestä, palvelusetelin arvon päivittämisestä ja tietojärjestelmäyhteistyön jatkamisesta. Kaupunginhallitus toteaa, että, terveys- ja sosiaalilautakunnilla on johtosääntöjensä 6 §:n 3 kohdan nojalla oikeus päättää palvelusetelin arvon määrittämisestä. Muista terveyslautakunnan tekemistä esityksistä on mahdollista päättää kaupunginhallituksen täytäntöönpanopäätöksellä.

Kaupunginhallituksen tarkoituksena on, mikäli kaupunginvaltuusto hyväksyy päätösehdotuksen, päätöksen täytäntöönpanon yhteydessä

1 kehottaa terveys- ja sosiaalilautakuntia noudattamaan palvelusetelikokeilujen päätöksenteon järjestämisessä sekä rekisterin- ja luettelonpidossa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä annettu lakia (24.7.2009/569),

2 kehottaa terveystieteiden tutkimuskeskusta, sosiaalivirastoa ja talous- ja suunnittelukeskusta valmistelemaan palvelusetelien käyttöä edistävän sähköisen tietojärjestelmän kehittämistä,

3 kehottaa terveystieteiden tutkimuskeskusta ja sosiaalivirastoa lisäämään palvelusetelikokeilusta tiedottamista, jotta henkilökunta, asiakkaat, potilaat ja palveluntuottajat tuntevat palvelujen sisällön ja ehdot sekä

4 kehottaa sosiaali- ja terveystoimintaa johtavaa apulaiskaupunginjohtajaa ottamaan palvelusetelien käytön vakinaistamisen huomioon sosiaali- ja terveystoimen uudistamisen johtosääntövalmistelussa.

Esittelijä

apulaiskaupunginjohtaja
Laura Rätty

16.04.2012

Stj/1

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Terveyslautakunnan päätös 14.2.2012
- 2 Terveyslautakunnan väliraportti palvelusetelikokeilusta
- 3 Sosiaalilautakunnan väliraportti palvelusetelikokeilusta
- 4 Sosiaalilautakunnan väliraportin liite, kirjallisuuskatsaus

Tiedoksi

Terveyslautakunta
Sosiaalilautakunta
Teknisen palvelun lautakunta
Terveyskeskus
Sosiaalivirasto
Talous- ja suunnittelukeskus
Oikeuspalvelut
Stj-rooteli

Päätöshistoria

Sosiaalilautakunta 07.02.2012 § 23

HEL 2011-009993 T 05 00 00

Päätös

Sosiaalilautakunta päätti antaa asiasta kaupunginhallitukselle seuraavan sisältöisen selvityksen:

Sosiaalivirastossa on tällä hetkellä käynnissä kaupunginvaltuuston 25.8.2010 (183 §) tekemän päätöksen nojalla seuraavat palvelusetelikokeilut:

- lapsiperheiden kotipalvelu
- vammaisten henkilökohtainen apu
- sosiaalihuoltolain mukainen palveluasuminen alle 65-vuotiaille monisairaille henkilöille
- vammaispalvelulain mukainen palveluasuminen
- lasten kerhotoiminta (lasten päivähoido)
- vanhusten päivätoiminta
- omaishoitajien lomit.

Väliraporttina sosiaaliviraston palvelusetelikokeiluista voidaan todeta, että asiakkaan valinnanvapauden lisääminen palvelusetelin käyttöä laajentamalla on sosiaaliviraston palvelustrategian mukaista. Aiemmin käyttöön otetun vanhusten palveluasumisen palvelusetelin käyttökokemusten perusteella tiedettiin, että uuden palvelujen tuottamistavan käyttöön ottaminen ja toiminnan vakiintuminen vaatii aikaa. Palvelusetelikokeiluista ja vakinaisessa käytössä olevasta vanhusten palveluasumisen palvelusetelistä saatujen kokemusten perusteella palveluseteli tulisi vakinaistaa yhdeksi omia palveluja täydentäväksi tuottamistavaksi Helsingissä.

Käyttäjiltä ja tuottajilta saatu palaute esimerkiksi lapsiperheiden kotipalvelun palvelusetelistä on ollut lähtökohtaisesti positiivista. Sosiaalivirastossa käynnissä olevista yhteensä seitsemästä kokeilusta eniten palvelusetelin käyttäjiä on tähän saakka ollut lapsiperheiden kotipalvelussa ja vammaisten henkilökohtaisessa avussa. Näihin palveluihin on myös löytynyt palveluntuottajia.

Sosiaalihuoltolain ja vammaispalvelulain mukaisen palveluasumisen palvelusetelin käyttö on rajoittunut lähinnä yksittäisten asiakkaiden erikoistilanteisiin, joissa palveluja ei muilla tavoin ole ollut mahdollista järjestää joustavasti. Lasten päivähoiton kerhotoiminnan palvelusetelin osalta asiakasmääriin on saattanut vaikuttaa kunnallisen kerhotoiminnan ja sen markkinoinnin lisääminen sekä elokuussa 2011 alkanut maksuttomuuskokeilu. Kerhotoimintaa tarjoavat sosiaaliviraston lisäksi myös seurakunnat ja erilaiset järjestöt. Vanhusten päivätoiminnan osalta oli jo kokeilun alkuvaiheessa tiedossa, että aloitettavassa ryhmässä tulee olla vähintään 15 asiakasta ennen kuin tuottaja pystyy käynnistämään päivätoimintapaikan. Tästä syystä päivätoiminnan palvelusetelin vakiintuminen tulee viemään aikaa ja palveluntuottajien kanssa on yhteistyössä kehitettävä uusia tapoja markkinoida ja ohjata asiakkaita palvelusetelin piiriin.

Omaishoitajien lomituksen palvelusetelin käyttöalue on kokeilun perusteella osoittautunut vanhuspalveluissa liian suppeaksi. Omaishoitajilla on tarvetta saada hoidettava lyhytaikaishoitoon pidemmäksi aikaa kuin pelkästään lakisääteisinä lomapäivinä. Usein lakisääteiset vapaapäivät ja muu lyhytaikaishoito yhdistetään samalle hoitajaksole, jolloin pelkästään lakisääteiseen vapaaseen kohdentuva palveluseteli ei palvele asiakkaita parhaalla mahdollisella tavalla. Palveluseteliä tulee kehittää siten, että se kattaa myös muun kuin lakisääteisen vapaan aikaisen lyhytaikaishoidon hoivayksikössä. Vanhusasiakkaiden näkökulmasta tulee myös pohtia, löytyykö palvelusetelin avulla keinoja tukea omaishoitoperheiden (hoitajan ja hoidettavan) yhteistä kuntoutumista. Sekä vammaisten että iäkkäiden palvelusetelin käyttäjien näkökulmasta palveluseteliä tulee kehittää

siten, että sillä voi ostaa esimerkiksi lyhytaikaishoidon tai muun vapaan järjestämiseksi palvelua kotiin.

Yleisesti voidaan todeta, että palvelusetelin arvon määrittely vaikuttaa sekä asiakkaiden että palvelun tuottajien toimintaan. Helsingin kaupungin sosiaaliviraston, Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen Terveystieteiden ja sosiaalitalouden yksikön sekä Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen toteuttaman tutkimuksen mukaan palvelusetelin arvolla voidaan vaikuttaa tuottajien halukkuuteen tarjota palveluja palveluseteliasiakkaille, kilpailun asteeseen yksityisellä sektorilla ja myös asiakkaiden omavastuuosuuden oikeudenmukaiseen jakautumiseen eri tuloluokissa.

Lisäksi sosiaalilautakunta päätti edellä selvitetyn perusteella esittää, että sosiaalilautakunta oikeutetaan 1.7.2012–31.12.2012 päättämään palvelusetelikokeiluista sekä niissä tarvittavista toimenpiteistä.

Sosiaali- ja terveystoimen sekä päivähoiton toiminnan uudistamiseen liittyvät johtosäätömuutokset käsitellään kaupunginvaltuustossa kevätkaudella 2012. Tässä yhteydessä tulee huomioon otavaksi myös palveluseteliin liittyvän päätöksenteon sisällyttäminen virastojen johtosäätöihin.

Käsittely

07.02.2012 Esittelijän muutetun ehdotuksen mukaan

Merkittiin, että esittelijä muutti päätösehdotuksensa kolmannen, sanalla "Väliraporttina" alkavan kappaleen viimeisen virkkeen loppuosan, joka kuului: "yhdeksi palvelujen tuottamistavaksi Helsingissä", kuulumaan seuraavasti: "yhdeksi omia palveluja täydentäväksi tuottamistavaksi Helsingissä".

Merkittiin lisäksi, että esittelijä muutti Esittelijä -osion toiseksi viimeisen kappaleen alun "Tutkimuksen johtopäätöksinä" kuulumaan seuraavasti: "Tämän tutkimuksen johtopäätöksinä".

17.01.2012 Pöydälle

Esittelijä

sosiaalijohtaja
Paavo Voutilainen

Lisätiedot

Marjo Lindgren, johtava asiantuntija, puhelin: 310 43526
marjo.lindgren(a)hel.fi